

BEZORGEN
De Voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA Den Haag

Lange Voorhout 8
Postbus 20015
2500 EA Den Haag
T 070 - 342 43 44
F 070 - 342 41 30
E voorlichting@rekenkamer.nl
W www.rekenkamer.nl

DATUM 13 maart 2012
BETREFT Beantwoording vragen Tweede Kamer bij rapport *Vastgoed van het Rijk: volume en waarde* (Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 123, nr. 1)

Geachte mevrouw Verbeet,

Hierbij bieden wij u de op 13 maart 2012 vastgestelde antwoorden aan op de door de commissie voor de Rijksuitgaven gestelde vragen over het rapport *Vastgoed van het Rijk: volume en waarde* (Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 123, nr. 1).

Algemene Rekenkamer

drs. Saskia J. Stuiveling,
president

dr. Ellen M.A. van Schoten RA,
secretaris

**Antwoorden Algemene Rekenkamer op vragen¹ van de Tweede Kamer over
het rapport *Vastgoed van het Rijk: volume en waarde***

2/4

Vraag 1

Hoe denkt de Algemene Rekenkamer dat het Rijk geld kan besparen door beter beheer van het vastgoed?

In ons onderzoek concluderen wij dat het Rijk beperkt zicht heeft op het volume van het vastgoed dat het bezit. Ook concluderen we dat ministeries geen scherp zicht houden op het vastgoed dat langdurig leeg staat en/of buiten gebruik is en dat zij zouden kunnen afstoten. Het creëren van inzicht is een noodzakelijke eerste stap om vast te kunnen stellen of het vastgoed nog langer nodig is voor de uitvoering van het beleid. Vervolgens kan overwogen worden of andere onderdelen van het Rijk dan wel andere overheden het vastgoed zouden kunnen gebruiken, of overdracht mogelijk is of eventueel verhuur. Uiteindelijk zou ook besloten kunnen worden tot verkoop aan derden op de vastgoedmarkt.

Wij dringen er bij het kabinet op aan dit inzicht in volume en waarde van het vastgoed te verbeteren met het oog op het verhogen van de kansen op professioneel beheer en exploitatie. Kostenefficiëntie maakt deel uit van professioneel beheer en exploitatie.

Vraag 2

Welke definitie heeft de Algemene Rekenkamer gebruikt om de term 'eigendom' te rechtvaardigen?

Wij hebben bij de bepaling van het volume en de waarde van het rijksvastgoed onderzocht welk vastgoed het Rijk, blijkens de Staatsbalans, tot zijn vermogen rekent. Het uitgangspunt van het Ministerie van Financiën voor opname in de Staatsbalans is 'het economisch belang'. Het ministerie heeft dit uitgangspunt echter niet nader gedefinieerd en past het niet eenduidig toe bij het opstellen van de Staatsbalans. Volgens dit uitgangspunt zou ook het vastgoed van instellingen zoals ProRail en het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) in de Staatsbalans moeten worden verantwoord. Dat is echter niet het geval.

---

¹ De vragen van de Tweede Kamer zijn hier exact weergegeven zoals ze aan de Algemene Rekenkamer zijn voorgelegd; aan de formuleringen is niets veranderd.

Vraag 3

3/4

De minister van Defensie zegt dat de verschillen tussen het Kadaster en het Rijk worden veroorzaakt door definitieverschillen. Hoe denkt de Algemene Rekenkamer daarover?

De verschillen tussen het Kadaster en het Rijk kunnen het gevolg zijn van definitieverschillen. Het Kadaster registreert in de openbare registers het juridisch eigendom. Het Ministerie van Financiën hanteert het criterium 'economisch belang' om vastgoed op te nemen in de Staatsbalans. Het Rijk heeft niet bij al het vastgoed dat juridisch zijn eigendom is een 'economisch belang', zoals bij het Kroondomein Het Loo. Soms heeft het Rijk wel een economisch belang bij vastgoed dat niet in juridisch eigendom is, zoals bij de gronden van Bureau Beheer Landbouwgronden en Staatsbosbeheer. Daardoor kunnen er verschillen optreden. Ministeries zouden deze verschillen echter wel nader moeten kunnen duiden. Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft de verschillen desgevraagd nauwkeurig kunnen duiden, maar het Ministerie van Defensie heeft zich beperkt tot een globale verklaring.

Vraag 4

Ziet de Algemene Rekenkamer mogelijkheden om naar aanleiding van de bezuinigingen bij het ministerie van Defensie en de daarbij behorende beleidsbrief van 8 april 2011, een vervolg te geven aan dit onderzoek over het vastgoed van het Rijk?

Wij beraden ons momenteel op nieuwe onderzoeken op het terrein van vastgoed en zullen de suggestie van de Tweede Kamer in onze overwegingen meenemen.

Vraag 5

Het huidige onderzoek en de reacties van de regering daarbij, geven nog veel vraagtekens. Is er een mogelijkheid dat de Algemene Rekenkamer nog een vervolg geeft aan dit onderzoek? Ook in het licht van bezuinigingen bij de in het onderzoek genoemde ministeries?

Zie antwoord bij vraag 4.

Vraag 6

4/4

Heeft de Algemene Rekenkamer ook onderzoek gedaan naar de prikkels voor verwerving van rijksvastgoed, als tegenhanger van overtolligstelling? Zo nee, waarom niet?

Zie antwoord bij vraag 4.

Vraag 7

Leiden de bestaande procedures ertoe, dat er bij het Rijk thans sprake is van ongebruikt of leegstaand vastgoed? Zo ja, kan dat worden gekwantificeerd? Zo nee, waarom kan dat niet worden gekwantificeerd?

Er bestaat voor ministeries (en/of de onder hen ressorterende diensten) op dit moment geen plicht om periodiek op object- of perceelsniveau te onderzoeken of het aanhouden van het desbetreffende vastgoed nog noodzakelijk is. Doordat het noodzakelijk inzicht ontbreekt, kan geen kwantificering worden gegeven. Zie voorts ons antwoord bij vraag 1.

Vraag 8

Waarom heeft de Algemene Rekenkamer geen gebruik gemaakt van de kennis bij het Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf (RVOB)?

We hebben in ons onderzoek op verschillende manieren gebruikgemaakt van de kennis van het RVOB. In het kader van het onderzoek hebben we aan het RVOB een schriftelijke vragenlijst ter beantwoording voorgelegd. Verder hebben we bij het RVOB diverse interviews afgenomen en documenten en dossiers opgevraagd. Het RVOB heeft voorts een belangrijke bijdrage geleverd aan de beantwoording van de vragen die wij aan de minister van Financiën hebben voorgelegd.